

Молибога Микола Павлович,
провідний науковий співробітник
Київського науково-дослідного інституту
судових експертиз Міністерства юстиції
України, кандидат юридичних наук

СЛІДИ БЛИЗЬКОГО ПОСТРІЛУ

Фактори близького пострілу можуть надавати механічну, температурну та хімічну дію. Виникаючі при цьому ушкодження і відкладення називають слідами близького пострілу.

Такими слідами є:

1. Пошкодження від механічної дії порохових газів і повітря з каналу ствола:

- а) дефект в тканинах одягу і тіла, розриви одягу і шкіряних покривів, розриви і розшарування тканин в напрямку ранового каналу;
- б) осаднення і подальша пергаментация шкіри;
- в) відриви і радіальне пригладжування ворсу тканин одягу;
- г) відбиток дульного кінця зброї.

2. Пошкодження від температурної дії газів, кіптяви і порохових частинок:

- а) обпалення ворсу тканин і волосся тіла;
- б) опіки;
- в) обгорання тканин одягу;

3. Пошкодження від хімічної дії газів:

- а) утворення СО-Нb, карбоксиміоглобіна, Мt-Нb;
- б) знебарвлення тканин одягу;

4. Відкладення і впровадження кіптяви в тканини одягу, шкірні покриття, стінки ранового каналу.

5. Відкладення і впровадження частинок порохових зерен і металевих частинок в тканини одягу, шкірні покриття, стінки ранового каналу; сліди удару цих частинок у вигляді дрібних садін на шкірі і просічки на тканинах одягу.

6. Відкладення бризок рушничного мастила на одязі або шкіряних покривах.

На різних відстанях від дульного зрізу зброї дія чинників близького пострілу не однакова. У зв'язку з цим у межах близької дистанції розрізняють постріл впритул, зону переважної механічної дії порохових газів (перша зона), зону дії кіптяви, порохових зерен і металевих частин (друга зона) і зону дії порохових зерен і металевих частин (третя зона). Межі між цими зонами носять умовний характер,

вони змінюються залежно від виду зброї, стану боеприпасів, а також її властивостей вражати об'єкти.

У першій зоні відбувається вплив всіх факторів близького пострілу на уражаючий об'єкт, проте, основним фактором є механічна дія порохових газів. Поряд з цим відбувається відкладення кіптяви, порохових зерен і металевих частинок, термічна і хімічна дія компонентів близького пострілу. Довжина першої зони невелика, для різних зразків зброї вона коливається в межах від пострілу впритул до 1–5 см.

Сама потужна ручна військова вогнепальна зброя – 7,62-мм гвинтовка – дає розриви шкіри на відстані до 5 см, одягу – до 8-10 см, а 5,45-мм укорочений автомат АК74 – до 15-30 см [4].

У другій зоні близького пострілу основне ушкодження заподіює вогнепальний снаряд; тільки на самому початку цієї зони порохові гази можуть утворити на шкірі незначне забиття у вигляді не різко виражених внутрішньошкірних і підшкірних крововиливів і поверхневих ушкоджень епідермісу. На ворсистих тканинах одягу від розтікання газів в різні боки ворс навколо вхідного отвору приймає веєроподібне розташування. В результаті хімічної дії газів може відбуватися часткове знебарвлення тканин одягу.

У третій зоні близького пострілу, крім вогнепального снаряду, діють тільки порохові зерна та металеві частинки. Таке утворення слідів може бути при пострілах з бойової вогнепальної зброї на відстані від 20 до 200 см, і для мисливської зброї – до 300 см.

Вхідна рана на шкірі при пострілі впритул може мати різну форму: зірчасту, хрестоподібну, Х-образну іноді незграбну або лінійну – в результаті розривної дії порохових газів, а також круглу або неправильно-круглу без надривів або з одиничними радіальними надривами при пробивній дії. Краї рани, за винятком розривів, нерівні, кровопідтєчні, розтрошені, відшарування від прилягаючих тканин і покриті зсередини кіптявою. При зіставленні країв розривів у центрі рани визначається дефект шкіри за рахунок невеликих закруглених виїмок, бувають потоншення, від чого центр рани западає.

Список використаних джерел

1. Разумов Э. А. Практическое руководство по осмотру места роишествия : теория, тактика, техника / Э. А. Разумов, Н. П. Молибога; под. ред. И.П. Красюка. – К., 2015. – 750 с.: ил.
2. Виноградов Н. В. Судебная медицина / Н. В. Виноградов, Н. А. Сингур А. К. Туманов. – М., 1967.

3. Акопов В.И. Судебная медицина: практ. пособ. для юристов и врачей / В.И. Акопов. - 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Дашков и К, 2006.
4. Попов В. Л. Судебно-медицинская баллистика / В. Л. Попов, В. Б. Шигеев, Л. Е. Кузнецов. – СПб.: Питер, 2002.
5. Эйдлиן Л. М. Огнестрельные повреждения / Л. М. Эйдлиן. – Ташкент, 1963. – 330с.
6. Самсонов Г. А. Судебная баллистика / Г. А. Самсонов. – М., 1975. – Т. 1.
7. Колмаков В. П. Криминалистика / В. П. Колмаков. – М., 1963.
8. Грановский Г. Л. Ситуалогическое исследование места происшествия / ВНИИСЭ; Г. Л. Грановский // Программированные и ситуалогические методики трасологических исследований : сб. науч. тр. – М., 1979. – Вып. 37. – С. 104-138.
9. Криміналістика / за ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К., 2004. – 728 с.
10. Колоколов Г. Р. Судебная медицина: курс лекций / Г. Р. Колоколов. – М., 2006.
11. Лазари А. С. Определение дистанции выстрела / А. С. Лазари // Методы экспертных криминалистических исследований: сб. науч. тр. / ВНИИСЭ. – М., 1977. – Вып. 29. – С. 3–10.